

IZBOR IZ PISAMA

3. 4. 1952.
Benu Hibšu¹

Nedavno sam uz veliki napor započeo rad na novoj knjizi,² izdvajajući za rad sat vremena dnevno, i to ne svaki dan. Ipak, nekako napreduje. Mislim da sam napisao otprilike četvrtinu. Ali ne bih da nagađam kada će biti gotova. I naravno, uvek postoji mogućnost da ću odustati.

Bilo kako bilo, i sama želja za pisanjem mi pričinjava veliko zadovoljstvo. Već duže vreme osećam da ovaj svet postoji samo za građevinare, kako bi gradili kuće, za poljoprivrednike, kako bi uzgajali hranu, i sveštenike, kako bi lečili duh. Naravno, tu je i umetnik sa porukom, ali to obično ispadne umetnik bez umetnosti.

Ali u poslednje vreme sve manje razmišljam o tome i zapravo pišem. Možda bude smeće. Neću govoriti o knjizi ako to bude slučaj...

Ne usuđujem se da otkrijem izdavaču koliko malo čitam u poslednje vreme. Uz krevet mi stoji prevod *Odiseje* E. V. Rija i povremeno pročitam stranicu pred spavanje. Međutim, čitanje možda i nije dobro za pisanje. Videćemo.

13. 11. 1957.
Pegi Garland³

[...]

Beti⁴ mi više nije pisala, ali mi je od nje stigao primerak Darelovih *Gorkih limunova Kipra*. Veoma dirljiva, lepa, i nadasve nepristrasna knjiga. Zameram mu to što je samo jednom usputno spomenuo đavola (Idna)⁵ koji je uzbunio Turke protiv Grka i na taj način učinio razdor neizbežnim, a možda i trajnim. Naravno, slab sam na sve u vezi sa Grčkom, tako da imam razumevanja za suze prof. Dejvisa zbog Kine. Mene i sam pomen Grčke može naterati na suze, tako da sam se umalo ugušio u njima čitajući *Gorke limunove*. Zapravo sam osetljiv na ceo Mediteran. Sve što je važno na ovom svetu nalazi se tamo, barem što se mene tiče – kada kažem svet, mislim na čitav univerzum.

---

¹ Ben Hibš (1876–1964), izdavač i urednik. Prema rečima Dejvida Mara, Hibš je predstavljao kamen temeljac na kome je Vajtova karijera izgrađena.

² *Drvo čoveka*.

³ Pegi Garland (1903–1998) (rođena kao Pegi Vidikom), vajarka i Vajtova rođaka. Vajt i Pegi su bili u bliskim odnosima i održavali su aktivnu korespondenciju do kraja Vajtovog života.

⁴ Beti Vidikom (1902–1993), Vajtova rođaka. Dosta je uticala na njega u mladosti i ohrabivala ga je da se bavi pisanjem. Vajt joj je posvetio roman *Priča Teodore Gudman*.

⁵ Entoni Idn (1897–1977), bivši premijer Ujedinjenog Kraljevstva.

25. 2. 1960.

Maršalu Bestu⁶

Poštovani Maršale,

Nisam uspeo ranije da Vam se zahvalim na *Vlatima trave* jer sam pisao g. Hibšu kako bih mu se zahvalio na njegovom delu poklona. Ima tu izvrsnih stihova, poput varnica, ali, bojim se, i mnogo delova koji su mi naprosto smešni. Da li neko može ozbiljno da shvati čoveka koji je, na primer, smislio naslov kao što je *Ja pevam telo električno?*⁷ Možda je potrebno biti Amerikanac da bi se istinski cenio Vitman, jer je on ipak deo vašeg književnog i društvenog razvoja koliko i pesnik. Svedjedno, drago mi je da imam ovo lepo izdanje, uživao sam u čitanju predgovora Malkolma Kavlija.

Da li ćete kojim slučajem objaviti biografiju Prusta koju je napisao Džordž Pejnter? Dopala mi se skoro koliko i roman.⁸ Interesantno je kako su mi knjige o tim velikim „oslobodiocima” književnosti sve došle pod ruku gotovo istovremeno – Vaš Vitman, Pejnterova knjiga o Prustu i Elmanova biografija Džojisa koja obećava. Poput Vitmana, Džojis je takođe pisac o kome volim da čitam, ali ne i da ga čitam – iako sam ga u mladosti gotovo izjednačavao sa Bogom.

25. 11. 1963.

Fredriku Glaveru⁹

Smrt moje majke u suštini simbolizuje zatvaranje kruga. Nakon toliko vremena koje smo proveli zajedno u Londonu shvatio sam tačno na čemu smo. Na trenutke mi se činilo kao da je već otišla sa ovog sveta, dok sam na trenutke pomišljao da je u životu održava jedino pomisao na našu posetu. Prvi put u životu smo se razumeli – bar mi se tako čini. Manoli kaže da sam isti kao ona, što je možda i bio izvor svih problema između nas. Tokom njenih poslednjih dana posebno lepo je bilo videti ljubav koju je pokazivala prema Manoliju. Lice bi joj se ozarilo svaki put kada bi se on pojavio.

31. 3. 1970.

Maršalu Bestu

Izgleda da je Entoni Bardžis¹⁰ ozbiljno uzdrmao australijske pisce kada je tokom govora rekao: „Nacija se pamti jedino po umetnosti. Rim se pamti po Vergiliju, Grčka

⁶ Maršal Best (1901–1982), Hibšov naslednik na mestu urednika izdavačke kuće *Viking Press*.

⁷ *I Sing the Body Electric*.

⁸ *U potrazi za izgubljenim vremenom*.

⁹ Fredrik Glaver (1913–1972), menadžer banke, dramski pisac i pozorišni glumac. Vajt mu je 1965. posvetio knjigu *Četiri drame*.

¹⁰ Entoni Bardžis (1917–1993), engleski pisac i kompozitor, autor *Paklene pomorandže*.

po Homeru, dok će se Australija možda pamtiti po Patriku Vajtu.” U nastavku dopisa piše: „U tom trenutku je u prostoriji nastao potpuni muk, da bi se zatim probio prigušeni vapaj. Nije bilo aplauza.” Šta bih dao da sam mogao to da vidim i čujem kroz rupu na zidu.

21. 5. 1970.

Mardžeri Vilijams¹¹

Draga Mardžeri,

[...]

Žao mi je ako sam Vas uvredio svojim pokušajem da Vas trgnem iz tuge. Teško mi je da razumem Vaše stanje iz razloga koje sam već objasnio. Možda me je očvrslilo i to što sam najveći pesimista na svetu. Kao dete sam u glavi imao listu stvari i tačan redosled po kojem bih ih izbacio kroz prozor u slučaju požara. (Možda je ovo ishod toga što sam preživio požar kada sam imao devet meseci.) Bilo kako bilo, oduvek sam zamišljao najgore moguće situacije, a potom pokušavao da dokučim kako bih se s njima nosio: kada bi Manoli umro, kada bih ostao bez novca, pretrpeo moždani udar, oslepeo, ostao bez ideja za pisanje, bio pod stranom okupacijom, itd. Možda treba da napišem Knjigu nepredviđenih situacija kako bih pripremio ljude poput Vas za najgore.

Ne mogu da razumem ni to što kažete da ćete prihvatiti ako Vam se nešto ponudi, ali da sami nećete posegnuti ni za čim. Ja u životu nisam dobio ništa, a da prethodno nisam gurao, grizao, kidao, i borio se. A ni sada mi stvari ne idu ništa lakše: barem ne one do kojih mi je istinski stalo.

[...]

Asistent Kena Rasela¹² je doleteo ovde kako bismo razgovarali o ekranizaciji *Vosa*. Izgleda da je Rasel veoma zainteresovan i da želi da otpočne snimanje u oktobru iduće godine ako se obezbedi budžet. Postoji realna šansa da se to dogodi zbog njegovog uspeha sa *Zaljubljenim ženama*...

Nadam se da ćete mi uskoro pisati i da ovo pismo nije bilo neljubazno; ljubaznost se pak može prekinuti nepristojnim potezom, a ja sam samo pokušao da budem realističan.

Puno pozdrava,

Patrik

---

¹¹ Mardžeri Vilijams (1906–1988), organizatorica književnih skupova u Sidneju i velika obožavateljka Vajtovog dela. I osamnaest meseci nakon muževljeve smrti, Vilijams je i dalje bila u žalosti, što Vajt nije mogao da razume.

¹² Ken Rasel (1927–2011), britanski filmski reditelj. Rasel je godinama razvijao ideju o ekranizaciji *Vosa*, ali projekat nikada nije realizovan.

17. 6. 1979.

Meri Lord¹³

Poštovana gospođo Lord,

Ne mogu da prihvatim počasno doživotno članstvo koje mi nudite, jer mislim da se ASAL¹⁴ rukovodi pogrešnim ciljevima. Čini se da Australija pati od bolesti zvane seminar. Za mene je književni seminar nepotrebno gubljenje vremena; možda pozitivno utiče na usamljene duše i diletante, ali sumnjam da bi neko ko je odlučan u svojoj nameri da bude pisac imao neke koristi od takvih skupova.

Jednom piscu je nesumnjivo potrebno poznavanje pravopisa, gramatike i sintakse, što može da nauči u školi; posle toga mora da čita, piše, čita, piše, i da zaboravi na svoj poziv, da živi, kako bi pisanje doveo do savršenstva.

U mladosti sam se probijao kroz štivo koje sam *morao* da čitam da bih došao do onoga što mi je bilo potrebno. Kada sam otišao na Kembridž dobio sam određene smernice, ali mogu iskreno da kažem da je samo jedan profesor uspeo da mi probudi maštu. Ostali su se opredelili da je uspavaju, te sam odustao od predavanja – i čitao, i čitao.

Otad gajim izvesnu sumnju prema akademskom pristupu književnosti i pokušajima da se interesovanje za književnost podstakne kroz seminare. Istinski pisci nastaju snagom svoje volje; ohrabivanjem onih koji nemaju šta da pruže stvarate lažnu nadu i pospešujete uništavanje šuma širom sveta.

Mora da ovo pismo izgleda kao nepristojan odgovor na Vaše koje je ljubazno i kojim nudite počasno članstvo u književnoj zajednici. Ipak, ovo je moje mišljenje, i koliko god uživao u zajedništvu, nešto mi govori da više književnosti istekne iz jedne jedine flaše nego iz čitavog bureta.

S poštovanjem,
Patrik Vajt

4. 10. 1981.

Tomu Mašleru¹⁵

Što je datum objavljivanja bliži,¹⁶ ja sam uznemireniji. Ovo se ne može porediti sa objavljivanjem romana. Otvara se čitav spektar potencijalno neprijatnih situacija. Možda će mi za vratom dahtati banda furija. A možda se neprijatelj postara da gurne knjigu pod tepih. Čini se da trenutno svi u Australiji pišu memoare, ili nude sebe kao temu

¹³ Meri Lord (1928–2008), akademik i prva predsednica Udruženja za studije australijske književnosti.

¹⁴ Udruženje za studije australijske književnosti.

¹⁵ Tom Mašler (1933–2020), Vajtov izdavač i glavni urednik izdavačke kuće *Jonathan Cape*.

¹⁶ *Flaws in the Glass*. Vajt je bio jako nervozan zbog objavljivanja memoara, što se može videti u više pisma iz ovog perioda.

biografije. Sve to je postalo previše popularno. Što se tiče romana, meni se čini da će Australijanci prestati da ih čitaju do kraja veka, tako da mislim da sam protraćio život i da mi je bilo pametnije da sam se od početka posvetio kuvanju. Šta god da se desi, ljudima će uvek biti potrebni kuvari.

28. 1. 1985.

Lusijani Aridi¹⁷

Šepam po kući sa štapovima, nekako uspevam da kuvam i vratio sam se nečemu što sam započeo 1984. godine. Ali izgledi nisu dobri. Ne mogu da se krećem, da radim, niti da uživam u stvarima koje me stimulišu. Ne idem u bioskop, pozorište, restoran jer mi leđa ne bi izdržala. *Zarobljen sam u ovoj kući*. Manoli je divan uprkos njegovim problemima sa artritismom, a i prijatelji nam pomažu. Ipak, ovo je nova i depresivna faza života. Telefon (sada imam bežični koji mogu da nosim okolo), novine i radio su mi jedina veza sa svetom. Ne želim televizor sve dok ne budem paralizovan i senilan.

(S engleskog preveo Aleksa Vasiljević)

---

¹⁷ Lusijana Aridi (1940), Vajtova rođaka i scenska dizajnerka.